

Ковалевська Олександра Вікторівна

старший викладач кафедри
українознавства та іноземних мов
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ПРОТИДІЇ ПОЛІТИЧНІЙ КОРУПЦІЇ У ФІНЛЯНДІЇ

Проблема запобігання корупції набула не тільки державного, але й світового характеру. Світовий досвід надає можливість порівняти національне законодавство із законодавством провідних країн світу з питання запобігання корупції. У зарубіжних країнах важливе значення займають інститути громадянського суспільства, особливо в процесі контролю за діями влади. Проводиться активна антикорупційна позиція громадян, їхніх громадських об'єднань щодо неприйнятності корупції як риси ментальності.

Особливо активну роль у протидії зловживання владою відіграють засоби масової інформації. Світовий досвід доводить, що позитивних результатів у протидії корупції досягають ті країни, де влада перебуває під сильним тиском опозиції, яка контролює її, що вигідно і самій владі. Однак, за наявності загальних підходів, кожна держава розробляє власні національні механізми протидії корупції з урахуванням менталітету народу, історії, культури, рівня матеріального забезпечення тощо, оскільки підґрунтя корупції у країнах Азії, Африки та Європи досить різні, але спільними для них є зусилля щодо організації активної протидії корупційним проявам, створення відповідної правової бази, залучення громадських організацій до протидії корупційним проявам [1, с. 167].

Нами досліджено законодавчі положення щодо спеціальних підрозділів запобігання корупції Фінляндії.

Фінляндія є країною, яку міжнародна неурядова організація з боротьби з корупцією «Transparency International» визначає як одну з найменш корумпованих серед 133 країн світу. Фінляндія як член Європейського Союзу є учасником усіх основних нормативних документів Євросоюзу з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією. Однак імплементація європейських законів у національну правову систему здійснюється цією країною досить виважено. Основним принципом цього процесу є органічне поєднання національного законодавства Фінляндії із загальноєвропейським, із мінімально можливими змінами першого. Для фінської правової системи не є характерними закони з використанням терміна «боротьба» з визначенням певного виду злочину. Фінський законодавець закрив принципи попередження та застереження вчинення злочинів у кожному нормативно-правовому акті, що визначають конкретну сферу діяльності, а не вид

злочину.

У Кримінальному кодексі Фінляндії поняття «корупція» відсутнє, лише зазначається про хабарництво чиновників, за яке передбачається покарання від штрафу до позбавлення волі на строк до 4 років залежно від серйозності правопорушення.

У Фінляндії ніколи не створювалося спеціального закону про корупцію. Вона розглядається як частина кримінальної злочинності і завжди підпадає під дію Конституції, Кримінального кодексу, Законодавства про цивільну службу, адміністративних інструкцій [2, с. 4].

Так, у Фінляндії не існує спеціальної стратегії стосовно протидії політичній корупції в органах державної влади. Так само не існує спеціальних антикорупційних законів. Замість цього в країні діють запобіжні антикорупційні норми, вписані в низці правових актів про державну службу та фінансування політичних партій. Конституція Фінляндії [3] забезпечує гарантії проти зловживання державною владою. Зокрема, вона регламентує рішення про призначення високопоставлених урядових чиновників. Воно приймається на конкурсній основі та враховує спеціальні вимоги до етики й моралі. У свою чергу, закон “Про державних цивільних службовців” 1994 р. [4] передбачає подання публічними службовцями декларації про участь у комерційній діяльності, особистих позиках, майні, додатковій роботі. Закон “Про перевірку безпеки” [5] визначає умови з перевірки даних осіб, які подають заяву на зайняття певної посади.

Крім того, Конституція, а також закон “Про відкритість діяльності Уряду” від 1999 р. [6] гарантують відкритість офіційних державних документів. Відповідно до законодавства всі документи державних і муніципальних структур вважаються публічними, якщо стосовно них не було прийнято спеціального рішення. Якщо секретною є тільки частина документа, то інші пункти документа залишаються у відкритому доступі. Закон також визначає умови щодо реалізації права на доступ до офіційних документів. Громадяни мають право вимагати доступ до документів усно, по телефону, у письмовій формі, електронною поштою або на прийомі.

Найбільш глибоко фінське законодавство просунулося в імплементації європейських комунітарних норм у сфері етики та моралі державних службовців. Так, у 2001 р. уряд Фінляндії ухвалив “Рішення про кадрову політику” [7], відповідно до якого “публічні посади повинні базуватися на етичних цінностях і високій моралі”. Крім того, етичні цінності державного управління базуються на принципах, передбачених Конституцією, Законом “Про державних цивільних службовців” (містить у собі систему правил поведінки держчиновників), Законом “Про адміністрацію” 2001 р. [8] тощо. З 2004 р. моральні цінності й етика були включені в систему підготовки керівних кадрів державної адміністрації. Щодо відповідальності за порушення законів, то застосовуються загальні норми законодавства [9].

Разом з тим у Фінляндії існує низка недоліків імплементації

антикорупційних норм європейського права у сфері державної служби, серед яких: відсутність у Кримінальному Кодексі самостійного складу поняття “торгівля впливом”; відсутність юридичного обов’язку державного службовця повідомляти про неправильне управління й корупцію; відсутність регулювання переходу публічних службовців у приватний сектор після закінчення терміну служби [10, с. 17].

Фінляндія належить до тих європейських країн, де відсутні спеціальні антикорупційні органи, цю роль виконують Канцлер юстиції та Парламентський Омбудсмен. Вони контролюють діяльність публічної влади. Зокрема, до їхніх обов’язків належить спостереження за законністю дій Уряду й Президента. Розподіл повноважень здійснюється за домовленістю [11].

Незважаючи на відсутність спеціальних антикорупційних органів та законів, низку доволі непрозорих норм у законодавстві, що провокують ризик виникнення політичної корупції в системі державної служби, загальні принципи відкритості, транспарентності й гласності державного управління вважаються головними в діяльності публічних служб у Фінляндії [12, с. 21]. Слід визнати, що найменш враженою політичною корупцією в Євросоюзі цю країну робить більшою мірою не вплив європейських комунітарних норм, а прозорість національного державного управління, істотний рівень політичної культури посадовців, значна громадська активність (її роль виконує у Фінляндії ЗМІ), а також висока довіра громадян до органів влади.

-
1. Публічно-правова протидія корупції : навчальний посібник – Ірпінь, 2016.
 2. Семенов В. Кому по силам победить коррупцию? – Харьков, 2009.
 3. The Constitution (731/1999) 11.07.1999. URL : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>.
 4. The State Civil Servants’ Act (750/1994). URL : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1994/>.
 5. The Security Clearance Act. URL : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2002/>.
 6. The Act on the Openness of Government Activities (621/1999). URL : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/>.
 7. The “Decision in principle” on State personnel policy (2001). URL http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/Julkaisut/2003/liitteet/opm_166_opm23.pdf?lang=fi.
 8. The Administration Act (625/2001). URL : <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/haku.php?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Administration>.
 9. The Penal Code of Finland. URL <http://www.finlex.fi/pdfSaadkaan/E8890039.PDF>.
 10. Семьнин А. С. Противодействие политической коррупции политико-правовыми средствами в государствах Евросоюза (опыт Финляндии и Эстонии) : дис. ... канд. юрид. наук, Воронеж, 2009.
 11. Косякин И. А. Канцлер юстиции в Финляндии – Воронеж , 2007.
 12. The Finnish legal system / edited by Jaakko Uotila. – Helsinki : Finnish Lawyers Pub. Co., 2000.